

בבא קמא צד

עניין: כיבוד אב רשע

רדב"ז ממרים פ"ו הי"א

כתיב עמך. והקשו על רבינו מההיא דפ' חזיה נשך הניח להם אביהם פרה וטלית משל רבית וכל דבר מקוים חייבים להחזיר מפני כבוד אביהם ופריך איקרי כאן ונשיא צעמן לא תאור צעושה מעשה עמך ומתוך צעושה תשובה ולא הספיק להחזיר עד שמת מכאן משמע עד שלא עשה תשובה פטור מכבודו וממוראו והך דקדושין איירי בשלא עשה במזיד אלא שהוא טועה או שוגג והכן מחזירו אבל רבינו כתב אפי' היה אביו רשע ובעל עבירות מכבדו וכו' וא"כ קשיא הך דחזיה נשך. ויש לתרץ דהתם איירי כשמת בלא תשובה דשום לא יוכל לתקן את אשר עותו אבל הכא איירי באביו קיים ויש תקוה שיעשה תשובה ולא תזכרנה הראשונות ונמצא הן עבר למפרע והדבר ברור שהי' מנענע והמת גם שנאמו גם קנאמו כבר אצדה:

ירושלמי קידושין פ"א ה"ו

(דף כא: מהד' עו"ה)

ובשתייהן כתיב ^(א)הארכת ימים. אמר ר' אבון מה אם דבר שהוא כפריעת חוב כתיב בו ^(ב)למען ייטב לך ולמען יאריכון ימך דבר שיש בו חסרון כים וסיכון נפשות לא כל שכן. אמר ר' לוי ^(ג)וההיא ^(ד)דרבנן ^(ה)גדול

קרבו העדה

מה אם כבוד אב שחינו אלא כפרעון חוב על גמול שגמל אתו בלידתו ובגידולו כתיב בו אריכת ימים, שאר מלות שיש בהם חסרון כים ולפעמים סכנת נפשות לא כל שכן שיש בהן אריכת ימים:

מהר"ל תפארת ישראל פל"ו

הוא השי"ת כמו שיתבאר. הרי חמשה דברות הראשונות כלם מדברים בעלה הוא השם יתברך, ולפיכך היו אלו חמשה דברות על לוח מיוחד. ואף כי דבור כבוד מדבר באדם דהיינו באב ואם עצמו הוא שייך אל העלה יתברך, דאמרינן במסכת קדושין (דף ל' ע"ב) שלשה שותפין יש באדם הקדוש ברוך הוא אביו ואמו בזמן שהאדם מכבד

הרי חמשה דברות דאיתא ע"כ. הרי כבוד אב ואם מגיע אל השם יתברך כי אחר שהאב והאם משתתפים עם השם יתברך שעל ידי שלשתן נולד האדם, אם מכבד את אביו ואת אמו שהם שותפין עם הקדוש ברוך הוא ביצירה של אדם הרי כבוד זה מגיע אל אשר הוא שותף עמו בבריאה וכאילו כבוד הקדוש ברוך הוא. והפך זה המקל בכבודם הוא מקל במי שהוא שותף עם האדם בבריאה, ושם עלה יאמר על שלשתן, ולכך כבוד אב ואם מגיע לכבודו ית'.

רמב"ם ממרים פ"ו

יא הממזר חייב בכבוד אביו ומוראו אע"פ שהוא פטור על מכתו וקללתו עד שיעשה תשובה. אפילו היה אביו רשע ובעל עבירות מכבדו ומתיירא ממנו.

טור יו"ד סי' ר"מ [יח]

תשובה כח. אפילו היה אביו רשע ובעל עבירות מכבדו ומתיירא ממנו. ונראה לי כיון שהוא רשע אינו חייב בכבודו כדאמרינן גבי (ס) [ג] הניח להם אביהם פרה גזולה חייבים להחזיר מפני כבוד אביהם ופריך והא לאו עושה מעשה עמך הוא פירוש ואין חייבין בכבודו ומשני כשעשה תשובה אלמא כל זמן שלא עשה תשובה אין חייבים בכבודו:

מנחת חינוך מצוה לג

[ג] ומצות עשה היא ככל מצוות שבתורה לענין תשובה, דתשובה מכפרת. ומ"מ אני מסופק, לפי המצואר בר"מ פ"ג מתשובה ה"ט ובש"ס [יומא פ"ה ע"ב], דעבירות שבין אדם לחבירו לא מהני תשובה ולא יום הכפורים עד שירצה את חבירו, אם כאן במצוה זו של כיבוד דהוא נוסף, דגזירת הכתוב היא דנוסף על כיבוד כל אדם, דכאדם אחר אין איסור אלא לזערו וכאן מצוה לכבדו, אם לא כיבדו אפשר דהיא רק מצוה המקום ברוך הוא ולא בין אדם לחבירו, דבין אדם לחבירו אינו אלא צוה שהוא שיהיה לכל אדם, אבל כאן הוא רק באביו ואמו, א"כ אינו אלא כמצוות שבין אדם למקום ברוך הוא. או דילמא כיון שהשם יתברך צוה זו המצוה בין אדם לחבירו, הו' בין אדם לחבירו ולא מהני תשובה אם לא שירצה את אביו ואמו.